

Versterken van eigen kracht

van ouders en
jeugdigen

Ouder- en Kindteams
Amsterdam

Inhoud

1. Inleiding	4
Ouder- en Kindteams Amsterdam	5
Andere handreikingen en producten van KeTJA	5
Leeswijzer	6
2. Wat is 'eigen kracht' en waarom is het belangrijk?	7
2.1 Dimensies van eigen kracht	9
2.2 Inzetten van eigen kracht	11
2.3 Een sociaal-maatschappelijk perspectief op eigen kracht	13
3. Wat moet ik er voor kunnen en weten?	15
3.1 Een op samenwerking gerichte houding	16
3.2 Op samenwerkingsgerichte houding en de drie dimensies	16
4. Werken aan eigen kracht in de praktijk: inspiratie van collega's, ouders en jongeren	20
4.1 Een op samenwerking gerichte houding	21
4.2 Motivationale dimensie	22
4.3 Competentionele dimensie	24
4.4 Sociale dimensie	25
5. Wat kan ik er bij inzetten: methodes en instrumenten	27
5.1 Kennis ontwikkelen en praten over eigen kracht	27
5.2 Methoden voor het ontwikkelen van eigen kracht	28

6. Hoe doen wij het?	31
7. Organisatorische randvoorwaarden en beleid	34
7.1 Reflectie op de kracht van professionals	36
7.2 Reflectie op de kracht van de organisatie	38
8. Referenties	40
Colofon	42

1. Inleiding

Voor je ligt de handreiking Versterken van eigen kracht van ouders en jeugdigen.

Deze handreiking voor professionals werkzaam bij Ouder- en Kindteams Amsterdam is een product van de Kenniswerkplaats Transformatie Jeugd Amsterdam (KeTJA). In de werkplaats werken Ouder- en Kindteams Amsterdam, de GGD, onderzoekers van het Verwey-Jonker instituut, de Vrije Universiteit en de beide hogescholen in de stad samen met SIPI, Trias Pedagogica en het Jeugdplatform Amsterdam aan het ontwikkelen en onderbouwen van (onderdelen van) de werkwijze van Ouder- en Kindteams Amsterdam. De gemeente Amsterdam is een belangrijke partner en financierde de afgelopen jaren samen met ZonMw de activiteiten van de werkplaats (zie: www.neja.nl/ketja/meer-over-ketja).

De basis voor dit document wordt gevormd door kennis van de auteurs (o.a. een praktijkgerichte **verheldering** van het begrip eigen kracht in een eerder project), kennis uit onderzoeksrapporten, richtlijnen en handreikingen, gesprekken met medewerkers van twee Ouder- en Kindteams, waaronder het MBO Jeugdteam, en gesprekken met ouders en jongeren van het Jeugdplatform Amsterdam. Ook is voor de inhoud van dit document gebruik gemaakt van gesprekken met jeugdhulpverleners van organisaties die deelnamen aan een **landelijk project** naar spanningsvelden bij het werken aan eigen kracht. Meer informatie over de aanpak die gevolgd is om tot de handreiking te komen is te vinden in de **verantwoording**, achter in dit document.

Ouder- en Kindteams Amsterdam

Voor lezers van deze handreiking die niet bekend zijn met Ouder- en Kindteams Amsterdam beschrijven we kort de organisatie. Ouder- en Kindteams Amsterdam bestaat uit 26 wijkteams en een stadsbreed MBO team. Er is een Ouder- en Kindteam in alle wijken in Amsterdam. Medewerkers zijn naast een locatie in de wijk, ook te vinden op alle basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs en het MBO in de stad. De teams hebben een brede opdracht. Zij zijn er zowel voor jeugdigen en ouders/gezinnen die vragen hebben of hulp nodig hebben en zelf bij een team aankloppen, als voor jeugdigen en gezinnen die door anderen – bijvoorbeeld huisartsen, Raad voor de Kinderbescherming, jeugdbescherming, school – naar de teams verwezen worden. Daarnaast heeft Ouder- en Kindteams Amsterdam nog een andere opdracht, namelijk het in contact komen met jeugdigen en gezinnen in de wijken die nog geen vraag hebben of de stap naar de teams nog niet gezet hebben. Bekendheid in de wijk, zodat jeugdigen en gezinnen de teams weten te vinden en het versterken van structuren in de wijk rond opgroeien en opvoeden is een belangrijke taak van de teams. Werken aan eigen kracht van ouders en jeugdigen is een belangrijk uitgangspunt van het werk. Daar gaat deze handreiking over. Voor meer informatie en een kort introductie filmpje over het werk van Ouder- en Kindteams Amsterdam: klik [hier](#)

Andere handreikingen en producten van KeTJA

Doel van kenniswerkplaats KeTJA is het ondersteunen van Ouder- en Kindteams Amsterdam bij het expliciteren en onderbouwen van de werkwijze. De kenniswerkplaats is één van de academische werkplaatsen Transformatie jeugd gefinancierd door ZonMw en heeft verschillende producten opgeleverd. Zo zijn er uiteenlopende kennisvragen gesteld die binnen de werkplaats beantwoord zijn. Voorbeeld van zo'n kennisvraag is 'Wat kunnen professionals in de begeleiding van jongeren 16-23 jaar doen om de kans op een goed contact en een werkzame werkrelatie te bevorderen?'

Antwoord op deze en andere kennisvragen is te vinden via www.neja.nl/kennisportaal. Daarnaast zijn voor professionals werkzaam bij Ouder- en Kindteams Amsterdam rond enkele centrale onderwerpen in het werken in wijkteams jeugd en gezin handreikingen opgesteld. Naast de handreiking die je nu leest zijn er handreikingen beschikbaar over respectievelijk: werken met culturele diversiteit, samenwerking met gezinnen en ketenpartners en werken aan veiligheid. Informatie uit de handreikingen is te vinden op KICK: het intranet van Ouder- en Kindteams Amsterdam. De handreikingen zijn ook opgenomen op de website van de kenniswerkplaats. Nieuwsgierig? Je vindt de handreikingen [hier](#).

Ook zijn er producten verschenen ter ondersteuning van het organiseren van een lerend systeem binnen de organisatie Ouder- en Kindteams Amsterdam. Een voorbeeld daarvan is de handreiking casuïstiekbespreking. Tot slot zijn er diverse beleidsondersteunende rapporten verschenen die [hier](#) te vinden zijn.

Leeswijzer

Deze handreiking is opgebouwd uit tekst met links naar achterliggende teksten en citaten van professionals en ouders en jeugdigen die we voor deze handreiking gesproken hebben. De test heeft de volgende indeling:

- Wat is 'eigen kracht' en waarom is het belangrijk? (§1)
- Wat moet ik ervoor kunnen en weten? (§2)
- Werken aan eigen kracht in de praktijk: inspiratie van collega's, ouders en jongeren (§3)
- Wat kan ik er bij inzetten (methodes en instrumenten)? (§4)
- Hoe doen wij het? (§5)
- Reflecteren en leren (§6)

2. Wat is 'eigen kracht' en waarom is het belangrijk?

Uitgaan van de eigen kracht van ouders en jeugdigen is één van de transformatiedoelen uit de Jeugdwet en het werken aan eigen kracht is vaak een belangrijk doel van de jeugdhulp. De verwachting is dat het werken aan eigen kracht leidt tot duurzame oplossingen en een grotere zelfredzaamheid, omdat de hulp beter aansluit bij de eigen mogelijkheden van cliënten en hiermee bescherming biedt tegen het ontstaan van (nieuwe) problemen (Ince & Schmidt, 2017). In meer algemene zin gaat het bij het werken aan eigen kracht om het tot je recht kunnen komen en kunnen floreren als mens (Tirions, Blok & den Braber, 2018). Om recht te doen aan de kracht van ouders en kinderen is het van belang om aandacht te hebben voor hun perspectieven en belangen. Iets waar in beleidsstukken niet altijd aandacht voor is (Tirions, Blok & den Braber, 2018). Deze handreiking doet hier een aanzet voor.

“In de discussie over eigen kracht duikt onvermijdelijk het argument op dat sommige mensen - meestal juist de mensen die jeugdzorg krijgen - te weinig eigen kracht hebben om hun leven op te bouwen, hun kinderen op te voeden, hun huishouden op een goede manier in de hand te houden. [...] Een diep geworteld gebrek aan zelfvertrouwen, sociaal isolement, uitgesloten voelen, blijven steken in slachtofferschap, een volstrekt gebrek aan perspectief, vaak van generatie op generatie doorgegeven, zijn allemaal oorzaken waarom het maar niet wil lukken met die eigen kracht. Aan de andere kant - vaak weten mensen heel goed wat ze nodig hebben, hoe ze er weer bovenop kunnen komen en hebben ze vooral iemand nodig die op een open en oprechte manier vraagt en luistert, iemand die meekijkt en meedenkt en iemand die kan helpen hulp, steun en mogelijkheden weer binnen bereik te brengen.” (Schaafsma, 2014, p. 36)

Bovenstaand citaat laat zien hoe complex het werken aan eigen kracht kan zijn. Daarbij wordt het begrip 'eigen kracht' vaak gebruikt, maar ontbreekt een definitie veelal. Hieronder volgt een uitwerking van 'eigen kracht' op basis van recent onderzoek (Gilsing, Jansma & Schöne, 2017), welke behulpzaam kan zijn bij het versterken van de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen.

Eigen kracht...

... is persoonlijk kapitaal: Iedereen beschikt over eigen kracht, in meer of mindere mate.

Eigen kracht kan gezien worden als het persoonlijk kapitaal van ouders en kinderen en omvat de talenten en het potentieel van een individu. Ook het sociaal, cultureel en economisch kapitaal van mensen is van invloed op de kracht die zij hebben. De empowerment benadering, die er vanuit gaat dat iedereen beschikt over sterke kanten, en streeft naar kracht én macht, sluit aan bij dit uitgangspunt van eigen kracht. Van Regenmortel (2009) voegt hieraan toe dat het belangrijk is dat naast de focus op krachten er ook erkenning van kwetsbaarheden moet zijn.

... kan toe- of afnemen: In welke mate iemand beschikt over eigen kracht kan ieder moment veranderen.

Eigen kracht kan toe- en afnemen. Dit hangt onder meer samen met de (leef)omstandigheden en sociaal-maatschappelijke positie waarin iemand zich bevindt.

... stelt in staat tot: de mate waarin iemand beschikt over eigen kracht bepaalt het vermogen om doelen te bereiken.

Mensen kunnen hun kracht gebruiken om individuele of maatschappelijke doelen te realiseren. Eigen kracht heeft daarmee een instrumenteel karakter: het stelt in staat tot.

... is doelafhankelijk: de doelen die iemand heeft, bepalen in welke mate iemand eigen kracht nodig heeft.

Iemands persoonlijke kapitaal bepaalt het vermogen waar iemand over beschikt om doelen te bereiken. Of iemand (on)voldoende eigen kracht heeft, hangt af van het doel waartoe eigen kracht wordt ingezet.

2.1 Dimensies van eigen kracht

Eigen kracht is meer dan een individueel kenmerk van een persoon en kent verschillende dimensies.

Wat iemand weet en kan: de competentionele dimensie

De competentionele dimensie heeft betrekking op vaardigheden, competenties en talenten van ouders en kinderen (datgene wat iemand kan) en op kennis en ervaringen (datgene wat iemand weet en kent)).

Wie iemand kent: de sociale dimensie

De sociale dimensie van eigen kracht heeft betrekking op de mensen die invloed hebben op iemands kracht. In hoeverre de sociale dimensie ontwikkeld is, wordt grotendeels bepaald door de kracht van het beschikbare sociale netwerk dat mensen hebben. Deze kracht bepaalt de steun die de jongere of opvoeder hier uit kan putten. Door interactie met de omgeving kan het besef ontstaan dat het ook anders kan, hetgeen kan leiden tot passende doelen en keuzes. Het sociale netwerk (en breder de maatschappij) is in dit proces de spiegel tot zelfinzicht. (Mensen uit) sociale netwerken kunnen helpen bij het vasthouden aan en het kritisch reflecteren op deze doelen en kunnen praktische hulp en steun bieden en advies geven. Naasten kunnen echter ook een negatieve invloed hebben op iemands kracht.

Wat iemand wil en durft: de motivationele dimensie

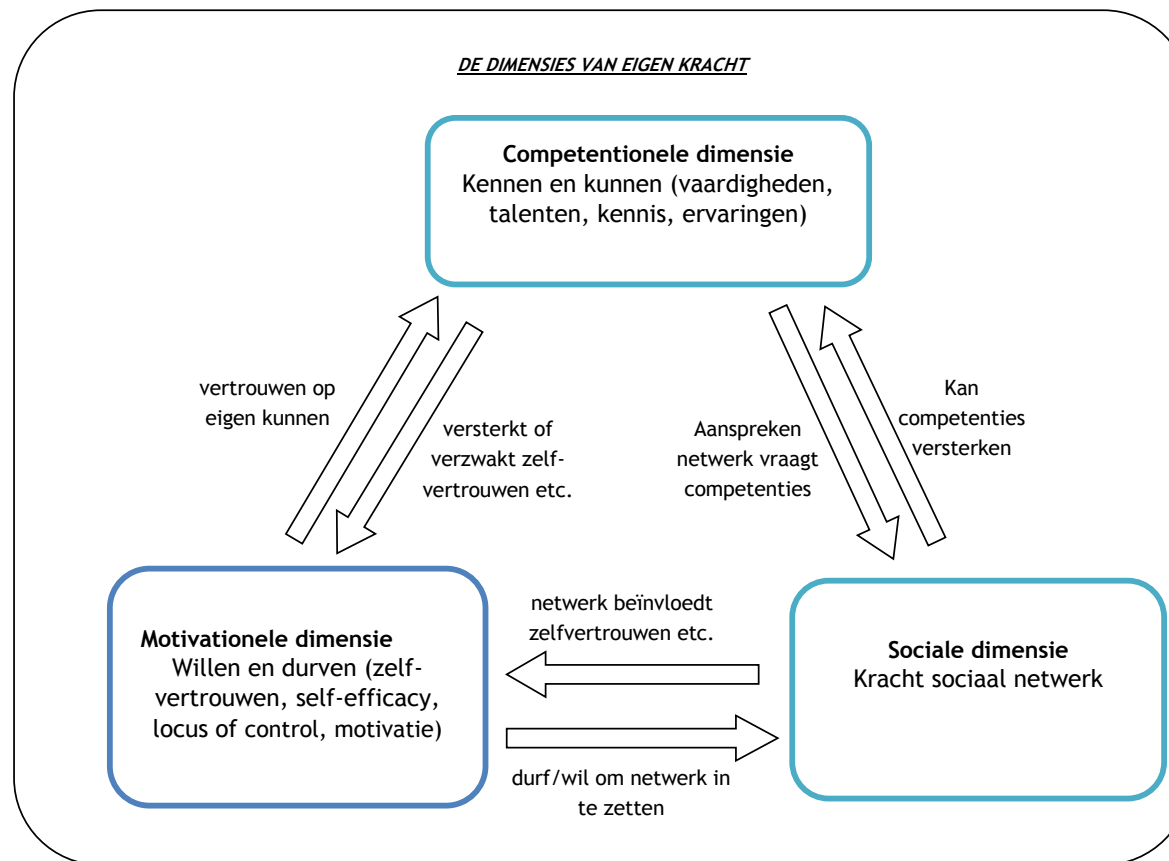
De motivationele dimensie van eigen kracht gaat over zelfvertrouwen, motivatie en over wat iemand belangrijk vindt in het leven. Het heeft betrekking op het geloof in eigen kunnen en effectiviteit van eigen handelen (self efficacy), de perceptie van controle over factoren die het leven beïnvloeden (locus of control) en drijfveren en zingeving. Een gebrek aan zelfvertrouwen, een blijvend gevoel van slachtofferschap en een gebrek aan perspectief zijn voorbeelden van belemmeringen voor het vertrouwen op eigen kwaliteiten. De motivationele dimensie van eigen kracht is van invloed op de mate waarin ouders en kinderen de competentionele en sociale aspecten van eigen kracht in willen en durven zetten en is daarmee bepalend voor de (effectieve) aanwending van eigen kracht.

inhoud

Samenspel van dimensies van eigen kracht

De verschillende dimensies van eigen kracht hangen sterk met elkaar samen en kunnen elkaar zowel verzwakken als versterken. Zo heeft een ouder of kind bepaalde vaardigheden (competentionele dimensie) nodig om verbindingen aan te gaan met andere mensen (sociale dimensie). Mensen wenden eigen kracht aan wanneer zij vertrouwen hebben in hun eigen kunnen. Zo kunnen ouders of kinderen beschikken over vaardigheden, talenten en kennis (de competentionele dimensie) en mensen hebben die er voor hen zijn (sociale dimensie), maar onvoldoende zelfvertrouwen hebben (elementen van de motivationele dimensie). Dit gebrek aan zelfvertrouwen kan het inzetten van hun competenties of het contact met andere mensen belemmeren. Ontwikkeling van motivationele kracht is daarom een voorwaarde om gebruik te kunnen maken van eigen kracht. In onderstaand model (figuur 2) staat uitgewerkt hoe de verschillende dimensies onderling samenhangen.

Figuur 2: Gilsing, Jansma & Schöne, 2017

2.2 Inzetten van eigen kracht

Hulpverlening aan ouders en kinderen richt zich in veel gevallen op het aanpassen of veranderen van gedrag. Ouders of kinderen maken gebruik van hun eigen kracht wanneer zij hun eigen gedrag adequaat veranderen of aanpassen als de omstandigheden veranderen. Dit wordt

ook wel zelfregulatie genoemd. Voor zelfregulatie zijn volgens Van der Stel (2014, in Gilsing et al., 2017) nodig: 1) intelligentie, talent, goede bedoelingen, en 2) zelfreflectie. Intelligentie, talent en goede bedoelingen maken deel uit van de hierboven beschreven competentionele en motivationele dimensie van eigen kracht. Zelfreflectie is kritisch naar je eigen wensen, verlangens en mogelijkheden kijken. Gebrek aan het geloof in eigen kunnen en effectiviteit van eigen handelen vormt een obstakel voor zelfreflectie. Daarmee is de motivationele dimensie bepalend voor de mate van zelfreflectie en voor de mate van zelfregulatie en de aanwending van eigen kracht. Samengevat kunnen zelfreflectie en zelfregulatie beschouwd worden als de mechanismen om eigen kracht aan te wenden om bepaalde doelen te bereiken.

Grenzen aan eigen kracht?

Wat aan eigen kracht nodig is hangt af van het doel waarmee een beroep wordt gedaan op eigen kracht. In het kader van de transformatie van de jeugdzorg is er in het dominante beleidsdiscours redelijke consensus over die doelen. Het gaat erom dat burgers regie houden, verantwoordelijkheid nemen en houden, zelfredzaam zijn, en meedoen in de maatschappij. Deze doelen zijn op verschillende leefgebieden van toepassing: zoals wonen, financiën, sociale relaties, lichamelijke en psychische gezondheid en werk. De Jeugdwet betoogt expliciet dat deze doelen ook van toepassing zijn op opgroeien en opvoeden. Deze - sterk op het individu gerichte - beleidsdoelen kunnen op gespannen voet staan met het dagelijks leven van ouders en kinderen. Ze veronderstellen namelijk denk- en doenvermogen, en aan deze vermogens zitten grenzen, zoals recent onderzoek (2017) van de Wetenschappelijk Raad voor Regeringsbeleid betoogt. Dit betekent dat niet vanzelfsprekend verwacht kan worden dat mensen plannen maken, in actie komen, volhouden en met verleidingen en tegenslagen om kunnen gaan. Voor extra toelichting, zie het filmpje: '**Weten is nog geen doen**'.

2.3 Een sociaal-maatschappelijk perspectief op eigen kracht

In de conceptualisering van Gilsing en collega's (2017) wordt 'eigen kracht' gezien als persoonlijk kapitaal. Deze conceptualisering past binnen de huidige beleidscontext waarin de nadruk ligt op eigen regie, zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid, maar kan voorbij gaan aan de leefomstandigheden waarin ouders en kinderen verkeren. Omdat deze mede bepalend zijn voor de veranderingen die mogelijk zijn in iemands leven, is oog voor de omstandigheden van ouders en kinderen en hun maatschappelijke positie is van belang. Dit sluit aan bij het empowerment-perspectief (Boumans, 2015) waarin aandacht is voor de inzet en inspanningen van verschillende actoren: van mensen zelf, van mensen samen, van professionals én van de bredere samenleving. Bekijk dit **filmpje** voor extra toelichting. Vanuit dit perspectief spelen er bij '(eigen) kracht' vragen op vier niveaus (**Boumans**, 2015):

- Wat kunnen mensen zelf doen?
 - Hierbij gaat het om de inzet van eigen strategieën en aandacht voor betekenisgeving. Voorbeelden zijn het werken met ervaringsverhalen en het benutten van kennis en kracht van het eigen sociale netwerk.
- Wat kunnen mensen samen doen?
 - Hierbij gaat het om initiatieven, activiteiten en praktijken van samenwerkende lotgenoten. Wanneer mensen in vergelijkbare omstandigheden met elkaar samenwerken kunnen positieve veranderingen ontstaan op individueel en collectief niveau.
- Wat kunnen professionals doen?
 - Professionals kunnen een belangrijke rol spelen in het ondersteunen van empowermentprocessen van individuen en groepen, vanuit het uitgangspunt dat het proces van cliënten centraal staat.

- Wat kan de samenleving doen?
 - Op dit niveau gaat het om het voeren van een dialoog over mogelijkheden om empowerment te faciliteren door beleid, kantelingen in organisatiestructuren en het ontwikkelen en financieren van innovatieve diensten. Dit kan bijvoorbeeld door (1) het versterken van de positie van cliënten zodat zij (structureel) invloed kunnen uitoefenen op de zorg die zij ontvangen; (2) het mogelijk maken van participatie en inclusie door het creëren van mogelijkheden voor participatie; en (3) verdere verbinding tussen domeinen van zorg en samenleving.

Deze handreiking gaat uit van de beleidscontext waarin de nadruk ligt op eigen regie, zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. De handreiking richt zich op het versterken van de eigen kracht van gezinnen en daarmee met name op de eerste drie niveaus.

3. Wat moet ik er voor kunnen en weten?

Zoals in hoofdstuk 1 beschreven kan gesteld worden dat iedereen, in meer of mindere mate, over eigen kracht beschikt en dat de mate waarin iemand beschikt over eigen kracht kan veranderen, afhankelijk van de omstandigheden waarin iemand zich bevindt. Eigen kracht stelt mensen in staat om doelen te realiseren. Of iemand (on)voldoende kracht heeft hangt dus samen met de doelen waartoe eigen kracht wordt ingezet. In hulpverlening wordt eigen kracht zowel als een middel gezien om bepaalde doelen te bereiken, maar ook als een doel op zich. Om er achter te komen waartoe mensen hun kracht willen inzetten, wat hen daarin bekrachtigd dan wel belemmerd is het van belang een beeld te krijgen van iemands drijfveren en geloof in eigen kunnen (motivationale dimensies); van wat iemand kan (competentionele dimensie); en van iemands positie en leefomstandigheden en netwerk (sociale dimensie). Deze elementen kunnen per leefgebied verschillen. Om hulp tijdig en goed te laten aansluiten op wat iemand nodig heeft is het van belang om deze zaken relatief snel in beeld te krijgen en om gedurende het hulpverleningstraject aandacht te blijven houden voor veranderingen hierin. Dit vraagt van professionals dat zij verschillende dingen kunnen en weten. De (hiervoor beschreven) verschillende dimensies van eigen kracht kunnen hierbij richtinggevend zijn. Met gezinnen aan deze dimensies werken vraagt een op samenwerking gerichte houding, hieronder wordt op basis van literatuur beschreven welke kennis en vaardigheden daarvoor nodig zijn.

3.1 Een op samenwerking gerichte houding

Het versterken van de eigen kracht van ouders en jongeren vraagt een op samenwerking gerichte houding. Uit onderzoek blijkt dat het samen met cliënten zoeken naar oplossingen de eerder beschreven processen van zelfreflectie en zelfregulatie versterkt en dat dit tegelijkertijd een motiverende invloed kan hebben (Gilsing et al, 2017). Bij het aangaan van een op samenwerking gerichte houding is het belangrijk om uit te leggen waarom dat zo belangrijk wordt gevonden. Zonder uitleg kan de cliënt de indruk krijgen dat de hulpverlener hem niet wil helpen (Bellaart, Hamdi, Day & Achahchah, 2018).

Als het gaat om jongeren laten buitenlandse studies naar preventieve interventies zien dat jongeren zelf mee laten beslissen in de hulpverlening en hen zelf keuzes laten maken in hun leven mogelijk werkzame elementen zijn in het versterken van jongeren. Onderzoek naar behandelingsgerichte interventies laat zien dat het positief werkt om ouders en jongeren actief te betrekken bij het hulpverleningsproces. Waar het gaat om preventieve interventies voor ouders, lijken het inzetten van een groepstraining en contact met andere ouders (lotgenoten) effectieve bestanddelen te zijn (Laffra & Nikken, 2014, in Ince & Schmidt, 2017).

3.2 Op samenwerkingsgerichte houding en de drie dimensies

Motivationale dimensie

Situatie volgens het gezin als vertrekpunt en niet de veronderstelde eigen kracht

Bij het werken aan de eigen kracht van ouders en jongeren is het van belang dat de professional aansluit op de personen in kwestie en hun leefwereld. Onderzoek laat zien dat ouders en jongeren te veel nadruk op eigen kracht als onprettig ervaren, en dit moet dan ook niet het vertrekpunt

zijn. Beperkte mogelijkheden om de eigen kracht en het netwerk aan te spreken zijn namelijk vaak juist redenen voor jongeren en ouders om hulp te vragen (Kinderombudsman, 2016, in Ince & Schmidt, 2017). Het vinden van een balans, tussen enerzijds de wens om aan te sluiten bij de eigen kracht van ouders en jongeren, en anderzijds het – soms tijdelijk – ontbreken van die eigen kracht, blijkt in de praktijk lastig (de Vaan et al., 2018). Als er sprake is van een urgente situatie kan dat betekenen dat de focus in eerste instantie ligt op het handen uit de mouwen steken om samen ‘puin te ruimen’ of ‘orde op zaken stellen’ waar nodig. Zo laat onderzoek onder cliënten met een migratieachtergrond zien dat het belangrijk is om eerst praktische hulp te bieden. Zij verwachten dat een hulpverlener aan de slag gaat met de concrete problematiek die zij aandragen. Voor professionals is het dan ook belangrijk om daar op in te gaan en meteen de allereerste vraag van de cliënt waar hij/zij mee binnenkomt te beantwoorden, in plaats van naar de achterliggende vraag te gaan zoeken (Bellaart et al., 2018). In de praktijk blijkt echter dat cliënten het soms ook lastig vinden om een hulpvraag te formuleren. In het bijzonder als er sprake is van een gebrek aan cognitieve vermogens, zelfinzicht of psychische problematiek (de Vaan et al., 2018). Hulpverleners kunnen dan soms geneigd zijn om hun eigen ervaringen en vermogens te projecteren op cliënten en zich onvoldoende in hun vermogens in te leven. Ze begrijpen bijvoorbeeld niet waarom iemand zich ergens niet toe kan zetten en houden daar onvoldoende rekening mee in de ondersteuning. Intervisie, multidisciplinaire casuïstiekbespreking en training kunnen helpen voorkomen dat dit gebeurt (de Vaan et al., 2018).

Competentionele dimensie

Aansluiten bij de competenties en vaardigheden van ouders en kinderen

Uit onderzoek blijkt dat aansluiten bij de sterke kanten, de unieke behoeften en de (al aanwezige) waarden en krachten van een gezin de eigen kracht van jeugd en gezin versterkt (Ince & Schmidt,

2017). Beschikking over dergelijke krachtbronnen is een beschermende factor die bijdraagt aan een voorspoedige ontwikkeling van jeugdigen (Ince, Yperen en Valkestijn, 2013, in Ince & Schmidt, 2017). Voor andere beschermende factoren zie de **Top tien beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen**.

Daarnaast komt uit onderzoek het belang van het creëren van ‘succeservaringen’ naar voren: mensen laten ervaren dat ze meer kunnen dan ze denken. Dit vraagt gericht aansluiten bij wat de persoon in kwestie kan (de Vaan et al., 2018). Daarbij hoort ook aandacht voor zaken waar cliënten energie van krijgen. Vrijwilligerswerk, een baan vinden, helpen bij activiteiten in de buurt of op school, zijn allemaal potentiële bronnen van kracht en zelfvertrouwen, die bij kunnen dragen aan het versterken van de eigen kracht van gezinnen (Schaafsma, 2014). Ook al behoren voorgenoemde elementen niet direct tot de kerntaken van Ouder- en Kindteams Amsterdam, oog hiervoor is van belang, omdat ze in relatie kunnen staan tot succesvol opvoeden en opgroeien.

Sociale dimensie

In beeld brengen en benutten van belangrijke anderen

De Jeugdwet benadrukt dat het benutten van de eigen kracht of zelfredzaamheid van gezinnen niet betekent dat gezinnen alles zelf moeten kunnen of oplossen, maar wel dat, als de hulpbronnen en vaardigheden van het gezinssysteem onvoldoende blijken, er een beroep wordt gedaan op personen in het sociale netwerk (Eerste evaluatie Jeugdwet, 2018). Daarbij is het van belang om ook de invloed van het sociale netwerk in beeld te brengen. Kracht uit het sociale netwerk kan namelijk helpend zijn, maar kan ook tegenwerken (Gilsing, et al, 2017). Bij een beroep op het sociale netwerk kan het, naast het betrekken van het netwerk, daarom soms ook gaan om het op afstand zetten van het netwerk, bijvoorbeeld als het gaat om mensen die niet ondersteunend

zijn aan het gezin, zoals 'foute' of gewelddadige vrienden en familieleden (Schaafsma, 2014). Een (groot) netwerk betekent dus niet per definitie een steunend netwerk.

Onderzoek laat zien dat het voor blijvende resultaten op de lange termijn nodig is dat gezinnen een beroep kunnen doen op een sociaal netwerk van familie, vrienden en anderen. Daarnaast kunnen gezinnen ook meer aan als er mensen zijn die hen praktisch en emotioneel ondersteunen (Bartelink & Verheijden, 2015 in Ince & Schmidt, 2017).

Het sociale netwerk van gezinnen kan versterkt worden door contact met lotgenoten, de inzet van een combinatie van een professionele hulpverlener en een familielid of de inzet van een vrijwilliger. Daarbij is voor professionals belangrijk om goede randvoorwaarden creëren, bijvoorbeeld een aanspreekpunt bij vragen of problemen, zodat het netwerk niet overbelast raakt (Bartelink & Verheijden, 2017). De belasting van mantelzorgers blijkt vaak nog een blinde vlek voor zorgverleners (de Vaan et al., 2018).

Naast hulp van het sociale netwerk blijkt uit onderzoek dat professionele hulp vaak wel noodzakelijk blijft, zeker bij multiprobleemgezinnen of bij mensen zonder steunend netwerk. Tevens blijkt uit onderzoek dat het professionele netwerk het contact met het sociale netwerk kan belemmeren. Een gezin kan zo druk zijn met alle professionals dat het geen tijd meer overhoudt voor het sociale netwerk (Schaafsma, 2014).

4. Werken aan eigen kracht in de praktijk: inspiratie van collega's, ouders en jongeren

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven vraagt het versterken van de eigen kracht van ouders en kinderen het aangaan van een op samenwerking gerichte houding om zo aan te sluiten bij het gezin en hun leefwereld. Wat hier volgens ouder- en kindadviseurs en ouders en jongeren voor nodig is staat beschreven in het eerste deel van dit hoofdstuk. In het tweede deel van dit hoofdstuk staan - op basis van gesprekken met ouders, jongeren en professionals - per dimensie voorbeelden beschreven van hoe zij vinden dat je hier als professional in de praktijk vorm aan kunt geven.

Het is belangrijk om te beseffen dat het, om samen met ouders en jongeren te werken aan eigen kracht, belangrijk is om te weten wat zij onder 'eigen kracht' verstaan en om hier gedurende het hulpverleningstraject op een passend moment met hen over in gesprek te gaan: wat betekent eigen kracht voor hen en wanneer voelen zij zich krachtig? Ter inspiratie staat hieronder de woordenwolk weergegeven die ouders en jongeren die deel uitmaken van het Jongerenplatform Amsterdam maakten over 'eigen kracht':

4.1 Een op samenwerking gerichte houding

Bij een op samenwerking gerichte houding is het belangrijk om samen met ouders en jeugdigen naar oplossingen te zoeken voor hun problemen. Bijvoorbeeld door tijdens een hulpverleningstraject in te gaan op wat ouders en jongeren zelf al hebben gedaan om hun problemen aan te pakken en door hen zelf na te laten denken en te vragen naar wat zij zelf al geprobeerd hebben of zouden willen proberen om hun problemen aan te pakken, in plaats van

direct met adviezen te komen. Dit nodigt cliënten uit om naar hun situatie te kijken en zelf actief laten worden om een oplossing te zoeken. Dit kan lastig zijn als probleembesef ontbreekt, of als cliënten het idee hebben dat waar zij tegenaan lopen niets met hen te maken heeft. Iets wat professionals vaak zien bij cliënten die veel hulp nodig hebben. Dan is volgens hen het vinden van een gezamenlijke zorg, vraag, belang of probleem belangrijk. Als cliënten denken geen hulp nodig te hebben kan het helpen om erkenning te geven aan deze weerstand.

Medewerker: “Weerstand kan een mooie voedingsbodem zijn om verder te gaan.”

Daarbij is het volgens hen belangrijk om de ouder of jongere de ruimte te geven om weg te lopen. Of om bijvoorbeeld als leerdoel één te formuleren: zo snel mogelijk van mijn hulpverlener afkomen.

4.2 Motivationale dimensie

Situatie volgens het gezin als vertrekpunt en niet de veronderstelde eigen kracht

In contact met ouder of kind: ‘Hoe gaat het?’

Hoe het eerste contact met een ouder of kind verloopt, kan te maken hebben met hoe deze ouder of kind bij jou terecht gekomen is. Is dat op eigen initiatief of op doorverwijzing? Als een ouder of kind zelf met een probleem komt, heb je een duidelijk vertrekpunt voor het gesprek. Als ouders of kinderen doorverwezen zijn, is vaak meer geduld nodig, en hebben ouders en kinderen vaak ook hulp nodig bij het formuleren van een hulpvraag. Het vraagt vertrouwen opbouwen en interesse tonen, doorvragen en luisteren. De vraag ‘hoe gaat het met je?’ wordt volgens jongeren en ouders te weinig gesteld.

Jongere: “Toen ik depressief was, kon ik niks over kwaliteiten horen. Ik voelde me niet gehoord in mijn moeilijkheden. De hulpverleners bleven maar aandringen op het inzetten van mijn eigen kracht, maar ik was daar nog helemaal niet klaar voor.”

Ouders en jongeren vinden het belangrijk dat zij voldoende ruimte krijgen om hun verhaal te doen, en om zo zelf te achterhalen wat er aan de hand is. Voor hen is het belangrijk dat professionals niet te veel voor hen invullen, maar vooral (verdiepende) vragen stellen. Dit betekent niet direct beginnen over eigen kracht, maar in aansluiting op iemands verhaal inzicht verkrijgen in iemands krachten, talenten, wat er goed gaat of welke belangrijke anderen tot steun kunnen zijn. Het is belangrijk is dat er niet alleen aandacht is voor individuele gezinsleden, maar ook voor het gezin als geheel.

Jongere: “Als ik me goed voel gaat het ook met mijn vader beter en omgekeerd. Er moet worden gekeken naar de hele omgeving en niet alleen naar het kind als losse entiteit maar als onderdeel van de omgeving. Als het slecht gaat met een kind, vraag dan hoe het met iedereen in het gezin gaat.”

Opbouwen van een vertrouwensrelatie: delen van eigen ervaringen en handen uit de mouwen

Waar het gaat om het creëren van een vertrouwensrelatie zijn goed luisteren, cliënten serieus nemen en positieve zaken benoemen van belang. Het delen van eigen ervaringen kan een middel zijn om vertrouwen op te bouwen en aansluiting te vinden. Ook kan het volgens professionals helpen om te benoemen dat je het fijn vindt dat een cliënt er is. In sommige gevallen kan dit vertrouwen ontstaan door eerst (samen) orde in iemands leven te scheppen. Ouders en jongeren geven aan dat professionals vertrouwen kunnen opbouwen door op momenten dat de nood hoog iets voor hen te regelen of te doen.

4.3 Competentionele dimensie

Aansluiten bij de competenties en vaardigheden van ouders en kinderen

Aansluiten bij sterke kanten

Het is belangrijk om in gesprekken met ouders en jeugdigen stil te staan bij wat er (wel) goed gaat, en bij iemands kwaliteiten.

Aandacht voor iemands sterkte kanten helpt bij het maken van contact en zorgt ervoor dat mensen (weer) gaan geloven in zichzelf, iets waar het bij cliënten die hulp zoeken vaak aan ontbreekt. Onderstaand citaat is daar een voorbeeld van.

Daarbij hoort ook oog voor zaken waar cliënten energie van krijgen. Zo vertellen jongeren en ouders van Jeugdplatform Amsterdam dat hun 'eigen kracht' gevoed wordt door wat zij voor anderen kunnen betekenen, bijvoorbeeld in hun (vrijwilligers)werk.

Wat het citaat laat zien, is dat vrijwilligerswerk door een ouder die overbelast is in eerste instantie een te grote belasting op iemands krachtbronnen lijkt. Doorvragen naar wat het voor de ouder betekent kan een ander beeld geven.

Ook aandacht voor kwetsbaarheid

Naast aandacht voor wat er (wel) goed gaat en voor iemand kwaliteiten vinden professionals het ook belangrijk

Medewerker : “Dat zit in alles wat je doet. Je gaat op zoek naar wat iemand wel voor elkaar heeft gekregen. (...) Er zijn altijd situaties waarin ze zijn opgekomen voor zichzelf. Kijken naar hoe dat kan.”

Ouder: “Het moment wanneer je hulp vraagt voel je je hulpeloos en heb je deuken in je zelfvertrouwen, je ziet het somber in.”

Ouder: “Ik haalde kracht uit mijn vrijwilligerswerk. Toen ik aanklopte voor respijtzorg vanwege een overbelaste situatie thuis, werd me gezegd ‘misschien moet je met je vrijwilligerswerk stoppen.’ Dat vond ik heel erg. Daar haalde ik juist kracht uit.”

om in te gaan op wat minder goed gaat, wat iemand moeilijk vindt, en op wat er eventueel aan ondersteuning nodig is. Professionals geven aan dat het kan helpen om in het gesprek hierover iets van jezelf te laten zien, zoals een eigen tekortkoming, en om aan te geven dat durven toegeven wat je wel en niet kunt en om hulp vragen ook een kracht is.

4.4 Sociale dimensie

In beeld brengen en benutten van belangrijke anderen

Wie zijn die belangrijke anderen?

Bij belangrijke anderen kan het gaan over andere gezinsleden, zoals een partner, maar ook over klasgenoten of een sportleraar. De citaten laten zien dat dit soms maar één iemand hoeft te zijn.

Een van de door professionals genoemde manieren om het netwerk in beeld te brengen is door vragen te stellen als: wie zijn belangrijke anderen in jouw omgeving? Welke rol hebben zij in jouw leven? Als ik straks stop, wie is er dan om jou te ondersteunen? En in het geval van een partner: is die steunend voor jou? Overigens komt het volgens professionals regelmatig voor dat cliënten geen netwerk hebben, of een uit elkaar gevallen netwerk hebben, bijvoorbeeld door een (v)chtscheiding. Onderstaand citaat laat zien dat het altijd belangrijk is om af te wegen wanneer het een passend moment is om te vragen naar welke mensen belangrijk voor iemand zijn.

Medewerker: “Soms heeft iemand maar één vriend nodig. De vriend die hij of zij als eerste belt als het even niet gaat.”

Medewerker: “Houd er rekening mee dat vragen naar het sociale netwerk, vooral bij gezinnen die geen sociaal netwerk hebben, irritatie kan opwekken. Soms is het beter om hier niet direct, maar op een later moment naar te vragen.”

Het benutten van het sociale netwerk kan concreter invulling krijgen door een cliënt iemand uit het netwerk mee te laten nemen naar een gesprek.

5. Wat kan ik er bij inzetten: methodes en instrumenten

5.1 Kennis ontwikkelen en praten over eigen kracht

Om kennis op het terrein van werken aan eigen kracht toe te passen en verder te ontwikkelen is een 'gesprekswaaier' over eigen kracht gemaakt (van Hal et al., 2019).

Deze gesprekswaaier is een hulpmiddel voor uitvoerend professionals, leidinggevenden, beleidsmakers, jeugdigen en opvoeders om met elkaar in gesprek te gaan over eigen kracht en de vragen en spanningsvelden die zij daarbij ervaren. De gesprekswaaier is ontwikkeld voor professionals die met ouders en jeugdigen werken. Omdat de vragen en spanningsvelden ook voor andere groepen herkenbaar zijn, kan de waaier ook door anderen gebruikt worden. De waaier bevat kenniskaarten waarin beknopt een deel van de informatie die ook in deze handreiking staat, staat beschreven. De voorbereiding op het gesprek (waarom, met wie, wanneer en hoe) kan individueel gedaan worden of in samenspraak met je gesprekspartners. De waaier bevat kaarten waarin vijf onderwerpen die - in een iets andere vorm - ook in deze handreiking aan de orde komen staan samengevat:

1. Verschillende visies op eigen kracht
2. Grenzen aan eigen kracht
3. Verschillende belangen bij eigen kracht
4. Regie bij eigen kracht
5. Speelruimte voor eigen kracht

Tot slot zijn er vier voorbeelden opgenomen van werkvormen die je kunt gebruiken om met collega's, leidinggevendenden of met ouders en jeugdigen over eigen kracht in gesprek te gaan. De waaier is bedoeld ter inspiratie voor een betekenisvol gesprek. Je kan de instructie(s) volgen of er je eigen draai aangeven. De gesprekswaaier en werkbladen zijn [hier](#) te downloaden.

5.2 Methoden voor het ontwikkelen van eigen kracht

Ouder- en Kindteams Amsterdam gebruikt twee methoden die goed aansluiten bij werken aan eigen kracht: oplossingsgerichte gespreksvoering en Positief Opvoeden. Bij oplossingsgerichte gespreksvoering wordt uitgegaan van de probleemdefinitie, doelen en wensen van het gezin. Ouders en jeugdigen worden gezien als de experts van hun eigen leven. Uitgangspunt zijn hun leven, hun gewoonten, krachten, talenten en oplossingen. Hierdoor wordt uitgegaan van de kracht van ouders en jongeren. Oplossingsgericht werken gaat in grote mate over empowerment en over maatwerk. Medewerkers laten ouders (en/of jeugdigen) via hun klachten, verhalen en dromen ontdekken wat hun wensen en doelen zijn. Zij helpen hen ontdekken en verwoorden wat hun eigen krachten en oplossingen zijn. En zij stimuleren hen om hetgeen goed werkt en bij hen past, ook op nieuwe gebieden toe te passen. Oplossingsgericht werken vergt weinig of geen (cultuurspecifieke) voorkennis, maar stelt hoge eisen aan gespreksvaardigheden en vraagt een zeer open (belangstellende, verwonderende, respectvolle, niet-wetende) houding. Ook het programma Positief Opvoeden is een mooie ingang voor werken aan eigen kracht en bevat verschillende elementen die uitgaan van de eigen kracht van ouders. Voor een beschrijving van de elementen in Triple P, ga naar [deze website](#). Naast deze werkwijzen en deze interventies zijn er nog talloze andere interventies en instrumenten die uitgaan van de eigen kracht van ouders en jeugdigen. Verschillende studies bieden hier een overzicht van.

In de studie van Gilsing en collega's (2017) is een overzicht opgenomen van interventies en instrumenten die werken aan eigen kracht, met daarin specifiek aandacht voor de dimensie(s) van eigen kracht waaraan deze interventies en instrumenten werken. De studie laat zien dat interventies die werken aan het versterken van eigen kracht zich veelal primair (hoofdzakelijk) richten op het versterken van de competentionele dimensie van eigen kracht. Het merendeel van die interventies werkt ook aan het versterken van de sociale en/of motivationele dimensie van eigen kracht, maar er zijn slechts enkele interventies die hier primair aan werken. Instrumenten die de eigen kracht van jongeren, ouders, gezinnen en de sociale omgeving in beeld brengen zijn veelal ook primair gericht op het in beeld brengen van (aspecten van) de competentionele en sociale dimensie. Slechts enkele instrumenten brengen de motivationele dimensie in beeld. Voor een overzicht van de interventies en instrumenten, zie: www.verwey-jonker.nl/doc/2017/5296

Eigen kracht ontleed.pdf

Straaten, Rodenburg & Jansen (2017) maakten een inventarisatie van het huidige hulpaanbod gericht op het vergroten van eigen kracht bij jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond en een inventarisatie van bestaande kennis bij opleidings- en kennisinstellingen. In het rapport staat een korte beschrijving van de interventies en wordt beschreven hoe jeugdhulpverleners tegen eigen kracht aan kijken in relatie tot hun aanbod, zie: <https://ivo.nl/wp-content/uploads/2017/08/Rapport-ST-RAW-Inventarisatie-aanbod-eigen-kracht.pdf>

Rapport-ST-RAW-Inventarisatie-aanbod-eigen-kracht.pdf

Ince & Schmidt (2017) gaan in hun studie in op methodieken en instrumenten die gericht zijn op het versterken en/of benutten van de eigen kracht van jeugd en ouders en gaan ook in op wat bekend is over werkzame elementen van interventies. Veel van deze informatie is afkomstig uit een studie van Laffra & Nikken (2014): <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Wat-werkt-versterken-van-eigen-kracht.pdf>

In de studie van Ince & Schmidt (2017) staan tevens

instrumenten beschreven om eigen kracht te meten. Voor een overzicht van deze instrumenten zie: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Eigen-kracht-versterken-jeugd-en-ouders.pdf>.

De website 'Wijkteams werken met jeugd' biedt een overzicht van tools die in kaart kunnen brengen wie in de omgeving van ouders en jeugdigen van betekenis (kunnen) zijn in het gezin. Voor een overzicht van deze tools zie: www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl/eigen-kracht-en-sociaal-netwerk

6. Hoe doen wij het?

Onderstaande elementen kunnen helpen om het perspectief van het gezin te bepalen in hoeverre er in het hulpverleningstraject (voldoende) aandacht is voor de verschillende dimensies van eigen kracht. De elementen zijn gebaseerd op de kennis uit deze handreiking.

‘Aansluiten bij de kracht van gezinnen’. In te vullen door jeugdige of opvoeder.

Kruis het antwoord aan dat je het meest van toepassing vindt.

0 = zeer ontevreden, 1 = ontevreden, 2 = neutraal, 3 = tevreden, 4 = zeer tevreden.

Situatie volgens het gezin als vertrekpunt 0 1 2 3 4

- Er is aandacht voor hoe het met mij gaat. 0 1 2 3 4

- Er is aandacht voor hoe het gaat met de rest van het gezin. 0 1 2 3 4

- De hulpverlener weet welke problemen ik heb. 0 1 2 3 4

- Ik voel me serieus genomen in mijn behoeften aan ondersteuning. 0 1 2 3 4

Sociale dimensie

In beeld brengen en benutten van belangrijke anderen 0 1 2 3 4

- De hulpverlener weet wie er belangrijk voor mij zijn. 0 1 2 3 4

- Er is aandacht voor hoe andere mensen een positieve rol in mijn leven kunnen hebben. 0 1 2 3 4

Competentionele dimensie

Aansluiten bij competenties en vaardigheden

	0	1	2	3	4
- De hulpverlener weet wat ik goed kan en neemt me hierin serieus.	0	1	2	3	4
- De hulpverlener weet wat ik moeilijk vindt.	0	1	2	3	4
- De hulpverlening gaat uit van wat voor mij belangrijk is.	0	1	2	3	4

Motivationale dimensie

Samen zoeken naar oplossingen

	0	1	2	3	4
- De hulpverlener weet waar ik energie van krijg.	0	1	2	3	4
- De hulpverlener weet wat ik wil bereiken in mijn leven.	0	1	2	3	4
- De hulpverlener en ik zijn samen tot oplossingen gekomen.	0	1	2	3	4
- Ik voel me krachtiger sinds ik ondersteuning van deze hulpverlener ontvangen heb.	0	1	2	3	4

Totaal per antwoordcategorie

7. Organisatorische randvoorwaarden en beleid

Het werken aan eigen kracht kan gezien worden als een parallel proces zien: een herhaling van een gedragspatroon uit één context in een andere: in dit geval de organisatiecontext en de gezinscontext. Als professional in de zorg voor jeugd kun je niet goed aan de eigen kracht van een gezin werken als je zelf geen kracht ervaart. Het is dan ook van cruciaal belang dat professionals die met ouders en kinderen werken een beeld hebben van hun eigen kunnen, drijfveren en hulplijnen. Dit vraagt dat zij zichzelf af vragen: wie ben ik als professional, wat kan ik, en hoe werk ik. Intervisie, evaluatie in het team, en evaluatie met het gezin spelen een belangrijke rol bij het verkrijgen van inzicht in de eigen kracht van professionals (de elementen in hoofdstuk 6 kunnen hierbij helpen).

Het is belangrijk dat de organisatie professionals ruimte biedt om naar zichzelf en naar collega's te kijken en met elkaar in gesprek te gaan over hoe het gaat met het werken aan eigen kracht van ouders en jeugdigen. Het helpt als medewerkers ervaren dat zij niet alles alleen hoeven doen, maar aan kunnen kloppen bij een collega of teamleider als zij het even niet weten. En dat het ook oké is als het soms even niet gaat.

Medewerker: "Eigen kracht gaat niet vanzelf. Het moet gevoed worden en het verandert: soms is het sterker. Niet iedereen kan het zelf. [Medewerkers] vallen niet voor niks uit of krijgen een burn-out."

Mede daarom is aandacht voor initiatieven op het gebied van zorg voor werknemers van belang. Professionals noemen als voorbeelden een relax- of sportruimte of een psycholoog of arbeidsdeskundige waar zij naar toe kunnen en die met hen mee kan denken, als het even niet gaat.

Samengevat vraagt het versterken van eigen kracht binnen gezinnen, om professionals die zich competentieel, motivationeel en sociaal krachtig voelen om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Dit betekent dat organisaties gericht aandacht moeten hebben voor de 'eigen kracht' van hun werknemers en hoe deze waar nodig versterkt kan worden. Onderzoek wijst daarbij ook op het belang van het aanvullen van professionele deskundigheid met ervaringsdeskundigheid binnen een organisatie (Boumans, 2015).

Eigen kracht begrijpen als een parallel proces vraagt dat professionals en hun leidinggevenden stil staan bij hoe het bij henzelf en in de organisatie staat met de verschillende dimensies van eigen kracht. Voelen professionals zich voldoende competent? Is er bijvoorbeeld voldoende (financiële) ruimte en tijd voor deskundigheidsbevordering? Kunnen professionals zich vinden in de missie van de organisatie en voelen zij zich intrinsiek gedreven voor het werk dat zij doen? Ervaren professionals steun van collega's en van de organisatie? Volgens professionals staan zij hier vaak nog onvoldoende bij stil.

Medewerker: "Iemand gaat nu mindfulness geven en daar kan je dan in tekenen. Maar je moet daarvoor betalen. Dat is jammer en een gemiste kans want daarmee had de organisatie kunnen laten zien dat zij het belangrijk vinden hoe wij in ons vel zitten."

Medewerker: "Ik heb kaders nodig, waar ben je verantwoordelijk voor en waarvoor niet. Tot waar rijkt je verantwoordelijkheid?"

7.1 Reflectie op de kracht van professionals

Hieronder vind je elementen in relatie tot de competentionele, motivationele en sociale dimensies van eigen kracht van van professionals. Deze elementen kunnen helpen om de kracht van professionals in beeld te brengen en zicht te krijgen op die aspecten waar binnen een faciliterende werkvloer (extra) aandacht of investering voor moet zijn.

‘De kracht van professionals’. In te vullen door professionals.

Kruis het antwoord aan dat je het meest van toepassing vindt.

0 = zeer ontevreden, 1 = ontevreden, 2 = neutraal, 3 = tevreden, 4 = zeer tevreden.

Competentionele dimensie

- Ik voel me voldoende toegerust om mijn werk goed te doen.	0	1	2	3	4
- Ik ken en respecteer mijn eigen grenzen.	0	1	2	3	4
- Ik laad mezelf tijdig op.	0	1	2	3	4

Sociale dimensie

- Ik vraag collega's waar nodig om hulp.	0	1	2	3	4
- Ik geef collega's wel eens een compliment.	0	1	2	3	4

Motivationale dimensie

- Ik heb het gevoel dat ik controle heb over mijn werk.	0	1	2	3	4
- Ik weet waar ik energie van krijg in mijn werk	0	1	2	3	4
- Ik heb plezier in mijn werk.	0	1	2	3	4

De elementen met hoge scores laten zien waar je sterk in bent, de lage scores tonen je ontwikkelbehoefte.

7.2 Reflectie op de kracht van de organisatie

Hieronder vind je elementen in relatie tot de competentionele, motivationele en sociale dimensies binnen organisaties die van belang zijn voor het faciliteren van eigen kracht en voor het behouden van vitale en effectieve professionals. Deze elementen kunnen helpen om de kracht en ontwikkelpunten van de organisatie in beeld te brengen.

‘De kracht van de organisatie’. In te vullen door de organisatie.

Kruis het antwoord aan dat je het meest van toepassing vindt.

0 = zeer ontevreden, 1 = ontevreden, 2 = neutraal, 3 = tevreden, 4 = zeer tevreden.

Competentionele dimensie

- Er is binnen de organisatie voldoende aandacht voor waar medewerkers goed in zijn. 0 1 2 3 4

- De organisatie steunt haar medewerkers in hun leerproces. 0 1 2 3 4

Sociale dimensie

- De organisatie faciliteert het delen van kennis tussen professionals onderling. 0 1 2 3 4

- In deze organisatie is de openheid en veiligheid om kwetsbaarheden te delen. 0 1 2 3 4

Motivationale dimensie

- De organisatie heeft aandacht voor het werkplezier van haar medewerkers.

0 1 2 3 4

- De missie van deze organisatie wordt breed gedragen door haar medewerkers.

0 1 2 3 4

De elementen met hoge scores laten zien waar de organisatie sterk in is, de lage scores tonen de ontwikkelbehoefte van de organisatie.

8. Referenties

- Bartelink, C. & Verheijden, E. (2017). Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen? Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Bellaart, H., Hamdi, A., Day, M. & Achahchah, J. (2018). Wijkteams voor álle doelgroepen effectief. Een diversiteitskader met tips. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Boumans, J. (2015). Naar het hart van empowerment. Deel 2. Utrecht: Trimbos Instituut/Movisie.
- Friele, R.D., Bruning, M.R., Bastiaanssen, I.L.W., Boer, R. de, Bucx, A.J.E.H., Groot, J.F. de, Pehlivan, T., Rutjes, L., Sondeijker, F., Yperen, T.A. van & Hageraats, R. (2018). Eerste evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie. Den Haag: ZonMW.
- Gilsing, R., Jansma, A., Schöne, J. (2017). Eigen kracht ontleed: een praktijkgerichte verheldering. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Hal, L. van, Jansen, W., & Kesselring, M. (2019). Ken je kracht? Een gesprekswaaier. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut / ZonMw.
- Ince, D. & Schmidt, A. (2017). Eigen kracht versterken jeugd en ouders. Wat weten we? Literatuuronderzoek naar de stand van zaken. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Laffra, J. & Nikken, P. (2014) Wat werkt bij het versterken van eigen kracht? Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Regenmortel, T. van (2009). Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie. Journal of social intervention, 18 (4), 2242.
- Schaafsma, K. (2014). Zoete inval, dichte gordijnen en buurtmoeders. De ontwikkeling van (jeugd)zorg in de buurt. DSP-groep.

- Tirions, M., den Braber, C., & Blok, W. (2018). De capabilitybenadering in het sociaal domein: Een praktijkgerichte kennismaking. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vaan, K. de, Stadhouders, K. & Nieuwendijk, M. (2018). Rekenkameronderzoek. Eigen kracht in het Amersfoortse sociaal domein: een conceptuele verkenning.
- WRR (2017): Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op zelfredzaamheid, Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Colofon

Auteurs

Lineke van Hal & Anna Jansma, Verwey Jonker Instituut, 2019

Met dank aan:

- de deelnemende teams van Ouder- en Kindteams Amsterdam
- Jeugdplatform Amsterdam en de ouders en jongeren die deelnamen aan de gesprekken

Vormgeving

Reclamestudio Sjeep

ISBN

978-90-5830-991-4

Coördinatie en eindredactie

Leonieke Boendermaker, Hogeschool van Amsterdam

inhoud